

ANTWOORDEN VAN DE EUROPESE COMMISSIE OP HET SPECIAAL VERSLAG VAN DE EUROPESE REKENKAMER:

“EU-STEUN VOOR DE RECHTSSTAAT IN DE WESTELIJKE BALKAN: INSPANNINGEN LEIDEN NIET TOT FUNDAMENTELE HERVORMINGEN”

SAMENVATTING

I. Met betrekking tot de essentiële rol van de rechtsstaat in het uitbreidingsproces wil de Commissie eraan herinneren dat de beleidsdialoog van de EU met de uitbreidingspartners over de rechtsstaat plaatsvindt in het kader van de bilaterale stabilisatie- en associatieovereenkomsten (SAO) en als onderdeel van het strategische stabilisatie- en associatieproces (SAP). Met de goedkeuring van de herziene uitbreidingsmethode in februari 2020 is meer nadruk komen te liggen op de “fundamentele kwesties” – rechtsstaat, grondrechten en democratie, hervorming van het openbaar bestuur en sociaal-economische stabiliteit. In het kader van het uitbreidingsproces van de EU worden de hervormingen op het gebied van de rechtsstaat regelmatig gemonitord en wordt daarover gerapporteerd, met name in de landverslagen in het kader van het jaarlijkse uitbreidingspakket van de Commissie.

II. Samen met deze sterke beleidsverbintenis blijft het instrument voor pretoetredingssteun (IPA) een essentieel instrument om technische en financiële middelen vrij te maken ter ondersteuning van de hervormingsinspanningen van de partners van de Westelijke Balkan.

In het IPA III, zoals goedgekeurd op 15 september 2021 door het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie, is gezorgd voor meer sturing door de Unie en betere afstemming op de prioriteiten van de Unie door voor de periode 2021-2027 een duidelijk omschreven thematische focus te bepalen in plaats van van meet af aan toewijzingen aan begunstigden vast te stellen. Daarnaast zal het IPA III-programmeringskader gebaseerd zijn op veranderende behoeften en zal worden gezorgd voor een evenwicht tussen voorspelbaarheid en op prestatie gebaseerde financiering.

IV. Uit de jaarverslagen van de Commissie over de periode 2014-2020 blijkt dat alle partners van de Westelijke Balkan enige vooruitgang hebben geboekt op het gebied van de rechtsstaat, en dat met name sommige partners goede en duurzame vorderingen hebben gemaakt. Het effect van de EU-steun op de rechtsstaat varieert.

V. De Commissie onderschrijft de belangrijke rol van maatschappelijke organisaties en media in een goed werkende democratie die wordt geregeld door de rechtsstaat. In totaal heeft de Commissie in het kader van het IPA II ongeveer 250 miljoen EUR geïnvesteerd in het maatschappelijk middenveld en de media in de regio, wat een aanzienlijke en belangrijke toewijzing is, met directe relevantie en gevolgen voor het gebied van de rechtsstaat.

Via de faciliteit voor het maatschappelijk middenveld en het Media-programma wordt aanzienlijke en toenemende financiële steun verleend voor mediavrijheid en pluralisme. Deze acties verlopen voornamelijk via het meerlandenbudget (dat het mogelijk maakt alle IPA-begunstigden gelijktijdig te bereiken). De meerlandensteun voor de media is gericht op publieke omroepen, journalistieke veiligheid, mediageletterdheid, kwaliteitsjournalistiek, de ondersteuning van de rechterlijke macht, de ondersteuning van mediakanalen via het Europees Fonds voor Democratie (EFD) en laatstelijk werd een programma van 10 miljoen EUR ter ondersteuning van de duurzame bedrijfsvoering in de mediasector aanbesteed.

De raadpleging van het maatschappelijk middenveld bij beleidsvormings- en hervormingsprocessen wordt gemonitord in het kader van een regelmatige beleidsdialoog met de autoriteiten over de hervorming van het openbaar bestuur (onder meer speciale groepen voor de hervorming van het openbaar bestuur) en is een van de drie aandachtsgebieden in het kader van de door de EU

gefinancierde jaarlijkse monitoring van de richtsnoeren van DG Uitbreiding voor de ondersteuning van het maatschappelijk middenveld, die wordt uitgevoerd door de technische bijstand aan maatschappelijke organisaties (TACSO) van de EU. Beide instrumenten zijn direct relevant voor het gebied van de rechtsstaat. Deze analyse wordt vervolgens meegenomen in de monitoring, rapportage en beleidsdialog die de Commissie zelf uitvoert.

VI. De Commissie kent aanzienlijke steun en middelen toe om de risico's die voortvloeien uit de beperkte administratieve capaciteit te beperken. Het verbeteren van de bestuurlijke capaciteit is een overkoepelende doelstelling van de acties van de Commissie in de regio; zij ondersteunt deze doelstelling systematisch via technische bijstand aan de hand van acties die verder gaan dan projecten op het gebied van de rechtsstaat (onder meer in partnerschap met de OESO/steun voor de verbetering van bestuur en beheer (SIGMA)), gerichte financiële steun op het desbetreffende gebied en politieke dialoog.

Meer in het algemeen wordt aanzienlijke steun verleend voor het uitvoeringsproces van de hervormingen van het openbaar bestuur in het kader van een langeretermijnproject voor staatsopbouw, dat erop gericht is de Westelijke Balkan op het niveau te brengen dat nodig is om te voldoen aan de criteria voor EU-lidmaatschap.

Wat de conditionaliteit in het kader van het IPA II betreft, wijst de Commissie erop dat de IPA II-verordening strikte bepalingen bevat inzake bijstelling van de steun in geval van beperkte vooruitgang of resultaten; op die bepalingen heeft de Commissie een beroep gedaan. De Commissie verwijst verder naar haar antwoord onder paragraaf 40.

VIII. (Eerste streepje) De Commissie aanvaardt de aanbeveling.

(Tweede streepje) De Commissie en de EDEO aanvaarden de aanbeveling ten dele.

De Commissie en de EDEO benadrukken dat zij het maatschappelijk middenveld en de onafhankelijke media in aanzienlijke mate ondersteunen bij het versterken van hun onafhankelijke toezichthoudende rol in een op de rechtsstaat gebaseerde democratische samenleving. De financiële steun voor laatstgenoemden wordt verleend op basis van objectieve criteria die in overeenstemming zijn met de prioriteiten van de EU.

De Commissie zal binnen haar programmeringskader ondersteuning blijven bieden voor maatschappelijke organisaties en de media. Er zal voldoende aandacht worden besteed aan de financiering van maatschappelijke organisaties bij acties op het gebied van de rechtsstaat, maar zonder voorafgaande oormerking.

De Commissie is van mening dat projectfinanciering het meest geschikt is om maatschappelijke organisaties te financieren, aangezien organisatorische steun intrinsiek riskant is omdat zij afhankelijkheid creëert.

(Derde streepje) De Commissie aanvaardt de aanbeveling ten dele.

De Commissie herinnert eraan dat de IPA III-verordening het wettelijke kader biedt om meer gebruik te maken van bijstelling van de reikwijdte en intensiteit van de steun in geval van een significante achteruitgang of een aanhoudend uitblijven van vorderingen bij een begunstigde. In het licht van het evenredigheidsbeginsel zal de Commissie dit, in voorkomend geval, per geval toepassen.

(Vierde streepje) De Commissie aanvaardt de aanbeveling.

INLEIDING

7. Een solide kader voor corruptiebestrijding dat tastbare resultaten oplevert, is een van de belangrijkste vereisten voor toetreding tot de EU.

Met de goedkeuring van de herziene uitbreidingsmethode in februari 2020 is meer nadruk komen te liggen op de “fundamentele kwesties” – rechtsstaat, grondrechten en democratie, hervorming van het

openbaar bestuur en sociaal-economische stabiliteit. De aspecten die verband houden met corruptiebestrijding worden in acht genomen in het licht van het overkoepelende sectoroverschrijdende belang ervan.

De beleidsdialoog inzake corruptiebestrijding van de EU met de uitbreidingspartners vindt plaats in het kader van de bilaterale stabilisatie- en associatieovereenkomsten (SAO) en als onderdeel van het strategische stabilisatie- en associatieproces (SAP). De dialoog richt zich met name op de vorderingen bij de uitvoering van de strijd tegen corruptie en de daarmee samenhangende hervormingsinspanningen, onder meer op het gebied van justitie, witwassen en georganiseerde misdaad.

De lidstaten hebben concrete en uitgebreide tussentijdse ijkpunten voor corruptiebestrijding vastgesteld in het kader van de toetredingsonderhandelingen van bijvoorbeeld Montenegro en Servië. De ijkpunten zijn gericht op aanpassing van de wetgeving, institutionele opbouw en het vaststellen van de prestaties wat betreft de succesvolle berechting van corruptiezaken (met bijzondere nadruk op gevallen van corruptie op hoog niveau die het rechtsstelsel en de democratie als geheel kunnen ondermijnen).

17. Er zijn vorderingen gemaakt met alle acties in het kader van de prioriteitenagenda van Sofia.

(Zesde streepje) De Commissie merkt op dat het EED niet de enige manier is om onafhankelijke en pluralistische media en het maatschappelijk middenveld te ondersteunen, het is een aanvullend middel.

OPMERKINGEN

27. De Commissie wenst te verduidelijken dat de jaarverslagen tot doel hebben de vorderingen van de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaten op het gebied van de EU-normen en het EU-acquis te beoordelen en relevante aanbevelingen te doen. In het jaarverslag over de uitvoering van de instrumenten van de EU ter financiering van extern optreden wordt verslag gedaan van de vorderingen bij de uitvoering van het IPA.

28. Overleg met maatschappelijke organisaties maakt op regelmatige basis deel uit van de voorbereiding van de subcomités voor justitie, vrijheid en veiligheid voor alle partners van de Westelijke Balkan. Kwesties met betrekking tot de vrijheid van meningsuiting/vergadering worden regelmatig met hen besproken. De EU benadrukt regelmatig de noodzaak van inclusief en transparant overleg met het maatschappelijk middenveld wat hervormingen van de rechtsstaat betreft.

De Commissie nodigt de maatschappelijke organisaties ook uit om bij te dragen aan de jaarverslagen en houdt rekening met hun input.

29. De financiële steun van de EU voor acties van het maatschappelijk middenveld in de regio is aanzienlijk; zij bedraagt ongeveer 250 miljoen EUR voor de periode 2014-2020 en is gebaseerd op projecten op middellange termijn die vaak worden verlengd.

Sinds 2009 verloopt de bilaterale en meerlandensteun van de Commissie aan het maatschappelijk middenveld en onafhankelijke media in de Westelijke Balkan en Turkije in het kader van het IPA II via haar faciliteit voor het maatschappelijk middenveld.

Wat de financiële steun van het maatschappelijk middenveld betreft, biedt de faciliteit voor het maatschappelijk middenveld op velerlei manieren bijstand – technische bijstand aan maatschappelijke organisaties alsook subsidies op een breed scala van thematische gebieden. Het gaat daarbij specifiek om de rechtsstaat of indirect, via thema's zoals de hervorming van het openbaar bestuur, milieubescherming, gendergelijkheid enz. In de periode van het IPA II ontvingen ongeveer 1 000 maatschappelijke organisaties deze steun.

31. De raadpleging van het maatschappelijk middenveld bij beleidsvormings- en hervormingsprocessen wordt gemonitord in het kader van een regelmatige beleidsdialoog met de

autoriteiten over de hervorming van het openbaar bestuur (onder meer speciale groepen voor de hervorming van het openbaar bestuur) en is een van de drie aandachtsgebieden in het kader van de door de EU gefinancierde jaarlijkse monitoring van de richtsnoeren van DG Uitbreiding voor de ondersteuning van het maatschappelijk middenveld, die wordt uitgevoerd door de technische bijstand aan maatschappelijke organisaties (TACSO) van de EU. Beide instrumenten zijn direct relevant voor het gebied van de rechtsstaat. Deze analyse wordt vervolgens meegenomen in de monitoring, rapportage en beleidsdialoog die de Commissie zelf uitvoert.

Daarnaast bevatten de door de OESO/SIGMA opgestelde periodieke monitoringverslagen over de hervorming van het openbaar bestuur nadere gegevens over de openbare raadplegingsprocessen, zoals weergegeven in het jaarlijkse uitbreidingspakket van de Commissie.

32. De Commissie is tevreden met de beoordeling dat de politieke wil en de betrokkenheid bij het hervormingsproces de voornaamste risico's zijn voor het effect en de duurzaamheid van de EU-steun. Dergelijke risico's kunnen echter niet worden beperkt via één enkel project [IPA-steun] of door uitvoerende partners. De strategie van de Commissie om deze risico's te beperken, is gebruik te maken van een politieke en beleidsdialoog om te zorgen voor langdurige betrokkenheid op hoog niveau bij het hervormingsproces op het gebied van de rechtsstaat. Dit is onderdeel van de sterke betrokkenheid van de Commissie bij de uitbreiding.

33. De Commissie vult de specifieke acties op het gebied van de rechtsstaat aan met uitgebreide inspanningen om hervormingen van het openbaar bestuur in alle partners van de Westelijke Balkan te bevorderen. Deze werkzaamheden helpen bij de aanpak van algemene structurele problemen in de publieke sector, die in het verslag zijn vermeld in opmerking 32 [“bijvoorbeeld onvoldoende personeel en opleiding, of het ontbreken van beleid voor het behouden van personeel met een groot personeelsverloop als gevolg”]. De werkzaamheden op het gebied van de hervorming van het openbaar bestuur omvatten steun en richtsnoeren, alsook uitgebreide en systematische monitoring van de kwaliteit van het openbaar bestuur (in samenwerking met de OESO/SIGMA) en een regelmatige beleidsdialoog op hoog niveau.

De Commissie heeft ook belangrijke hervormingen van de overheidsdiensten ondersteund en de hervorming van het openbaar bestuur in de Westelijke Balkan versterkt om de politieke invloed op het openbaar bestuur en het niet-objectieve personeelsverloop te beperken. Daarnaast worden aan toepasselijke IPA-projecten bepalingen toegevoegd ter beperking van het verloop van personeel dat met EU-middelen is opgeleid.

38. De bijstelling van de steun in geval van significante tekortkomingen bij de gemaakte vorderingen en bereikte resultaten wordt op actieniveau toegepast. Een actie kan niet worden uitgevoerd zolang niet is voldaan aan de in het actiedocument opgenomen uitvoeringsvoorwaarden. Bovendien gaan door de EU gefinancierde acties vergezeld van de volgende verklaring: “Als niet aan bovenstaande vereisten wordt voldaan, kunnen middelen in het kader van dit programma worden teruggevorderd en/of kan toekomstige financiering worden herverdeeld”.

De Commissie herinnert eraan dat de EU-lidstaten door hun deelname in het IPA-comité nauw worden geraadpleegd over de uitvoering van IPA-financiering, onder meer wanneer financiële steun wordt bijgesteld in geval van een significante achteruitgang of een aanhoudend uitblijven van vorderingen bij een begunstigde.

39. Gezien het grote aantal implicaties, legt de Commissie voorzichtigheid aan de dag wat betreft de manier waarop zij het conditionaliteitsinstrument gebruikt, met inbegrip van de bijstelling van de financiële steun in geval van een significante achteruitgang of een aanhoudend uitblijven van vorderingen bij een begunstigde. Op projectniveau is de situatie duidelijk: als niet aan een overeengekomen voorwaarde is voldaan of als de vorderingen op een gebied waarop prioritair hervormingen moeten worden uitgevoerd, aanhoudend uitblijven, dan wordt niet overgegaan tot uitbetaling; zie het voorbeeld van Bosnië en Herzegovina in kader 2. Wanneer in een land sprake is

van een duidelijke achteruitgang op het gebied van de rechtsstaat, heeft de Commissie niet gearzeld om het jaarlijkse budget voor dat land te verlagen; voorbeelden daarvan zijn Turkije, in het kader van het IPA II, en Bosnië en Herzegovina in verband met het uitblijven van vorderingen op het gebied van bestuur. Zij heeft ook de financiële middelen verhoogd voor landen die aanzienlijke vooruitgang boeken op het gebied van de rechtsstaat (prestatiebeloning zie paragraaf 40), zoals Noord-Macedonië.

40. De IPA II-verordening bevat een expliciete rechtsgrondslag met een omgekeerd mechanisme dat het mogelijk maakt financiële steun bij te stellen zonder een onderscheid te maken tussen sectoren in geval van een significante achteruitgang of het aanhoudend uitblijven van vorderingen bij een begunstigde (zie artikel 14, lid 2).

Artikel 14, lid 2, luidt: “De steun wordt gericht op en aangepast aan de specifieke situatie van de in bijlage I vermelde begunstigden, ermee rekening houdend dat verdere inspanningen nodig zijn om aan de lidmaatschapscriteria te voldoen alsook wat de capaciteit van de begunstigden betreft. De steun wordt naar reikwijdte en intensiteit gedifferentieerd naargelang de behoeften, het hervormingsengagement en de vorderingen bij het uitvoeren van die hervormingen.” In de richtsnoeren voor begrotingssteun zijn de toepasselijke voorwaarden nader bepaald.

Overeenkomstig de verordening is de IPA II-steun verhoogd als middel om vooruitgang te belonen en evenzo verlaagd in gevallen van ernstige achteruitgang. Turkije is een voorbeeld waar, op initiatief van de Commissie, de toewijzingen in het jaarlijkse budget sinds 2017 zijn verlaagd als gevolg van een terugval op het gebied van fundamentele kwesties. Deze besluiten zijn genomen naar aanleiding van resoluties van het Europees Parlement en conclusies van de Raad over Turkije. Voor Bosnië en Herzegovina werden de financiële middelen verminderd met ongeveer de helft van de toewijzing vanwege het uitblijven van vorderingen op het gebied van bestuur, dat rechtstreeks van belang is voor de rechtsstaat.

De financiële steun aan Bosnië en Herzegovina werd bijgesteld, zoals de Rekenkamer in kader 2 heeft benadrukt.

De Commissie herinnert eraan dat zij in haar financieringsovereenkomsten met de partnerlanden systematisch een verplichting opneemt om de fundamentele waarden na te leven, waarmee wordt voorzien in aanvullende juridische gronden om de overeenkomsten op te schorten of te beëindigen overeenkomstig het Financieel Reglement. In overeenkomsten inzake begrotingssteun is met name bepaald dat betalingen van begrotingssteun formeel kunnen worden opgeschort, tijdelijk opgeschort, verminderd of geannuleerd in geval van achteruitgang op het gebied van fundamentele waarden en de rechtsstaat.

41. In de IPA III-verordening is gespecificeerd hoe de regels voor de bijstelling van de financiële steun van invloed zullen zijn op de verstrekking van financiering, met name in overweging (32) en artikel 8, lid 5, van de verordening.

47. In het geval van project 20 (“het bestrijden van zware misdaad in de Westelijke Balkan”) blijkt uit het eindverslag dat na het project is ontvangen en goedgekeurd, in overeenstemming met de contractuele verplichtingen, dat de meeste projectresultaten zijn bereikt.

51. De Commissie herinnert eraan dat het terrein van de vrijheid van meningsuiting ook wordt gefinancierd op een aantal andere gebieden, met name democratie en bestuur, en grondrechten. De Commissie verwijst naar haar opmerkingen in paragraaf V hierboven.

53. De Commissie voert haar inspanningen op om het projectontwerp en de verslaglegging over de resultaten te verbeteren.

55. De Commissie beoordeelt duurzaamheid als de maatstaf om te bepalen in welke mate de bereikte voordelen/resultaten (output en resultaten) waarschijnlijk ook na de uitvoeringsperiode zullen voortduren. Het gaat daarbij om kwesties zoals de mate van betrokkenheid van de begunstigden, hun capaciteit om instellingen te beheren, de middelen die zij vastleggen om te voorzien in de benutting en

handhaving van de resultaten zodra het project is voltooid. De steun van de Commissie in deze sector wordt op middellange tot lange termijn verleend, en dit is ook zoals het moet zijn, om fundamentele hervormingen te begeleiden. Dit betekent dat in deze sector verdere projecten gerealiseerd zullen worden, die bijdragen tot de volgende stap in het lange proces.

Het loutere bestaan van een vervolgproject betekent niet dat het oorspronkelijke project niet minstens ten dele duurzaam was.

57. De Commissie benadrukt dat een grootschalige verandering op het gebied van de rechtsstaat onderdeel is van een langetermijnproces, dat de Commissie zal blijven ondersteunen.

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

71. Uit de jaarverslagen van de Commissie over de periode 2014-2020 blijkt dat alle partners van de Westelijke Balkan enige vooruitgang hebben geboekt op het gebied van de rechtsstaat, en dat met name sommige partners goede en duurzame vorderingen hebben gemaakt. Het effect van de EU-steun op de rechtsstaat varieert.

Aanbeveling 1 – Versterk het mechanisme ter bevordering van hervormingen van de rechtsstaat in het kader van het uitbreidingsproces

De Commissie aanvaardt de aanbeveling.

De Commissie herinnert eraan dat de Commissie in het kader van de herziene uitbreidingsmethode solide fundamenten heeft gelegd voor een sterkere betrokkenheid bij de rechtsstaat. De rechtsstaat blijft de hoeksteen van het toetredingsproces en zal bepalend zijn voor het algemene tempo waaraan elke uitbreidingspartner vordert op zijn traject naar de EU.

De Commissie is het er mee eens dat het nuttig is doelstellingen en ijkpunten vast te stellen. De Commissie benut deze instrumenten al in het kader van het uitbreidingsproces voor elk van de afzonderlijke landen. Voor landen die zich in het stadium van toetredingsonderhandelingen bevinden, gebeurt dit via de verschillende ijkpunten voor de opening van de onderhandelingen, de tussentijdse ijkpunten en die voor de afronding van de onderhandelingen in het kader van de hoofdstukken 23 en 24. Voor landen die zich niet in het stadium van onderhandelingen bevinden, gebeurt dit in strategische documenten, zoals het advies van de Commissie over het verzoek van Bosnië en Herzegovina om toetreding tot de EU. Deze doelstellingen en ijkpunten worden regelmatig gemonitord door de Commissie, die er tevens over rapporteert in haar jaarlijkse verslagen over de rechtsstaat aan de Raad voor landen die zich in het stadium van onderhandelingen bevinden, en in haar jaarverslagen voor alle partners van de Westelijke Balkan.

74. De Commissie is van mening dat een zeer belangrijke rol in het toetredingsproces is weggelegd voor maatschappelijke organisaties.

De financiële steun van de EU voor acties van het maatschappelijk middenveld in de regio is aanzienlijk; zij bedraagt ongeveer 250 miljoen EUR voor de periode 2014-2020 en is gebaseerd op projecten op middellange termijn die vaak worden verlengd.

De raadpleging van het maatschappelijk middenveld bij beleidsvormings- en hervormingsprocessen wordt gemonitord in het kader van een regelmatige beleidsdialoog met de autoriteiten over de hervorming van het openbaar bestuur (onder meer speciale groepen voor de hervorming van het openbaar bestuur) en is een van de drie aandachtsgebieden in het kader van de door de EU gefinancierde jaarlijkse monitoring van de richtsnoeren van DG Uitbreiding voor de ondersteuning van het maatschappelijk middenveld, die wordt uitgevoerd door de technische bijstand aan maatschappelijke organisaties (TACSO) van de EU. Beide instrumenten zijn direct relevant voor het gebied van de rechtsstaat. Deze analyse wordt vervolgens meegenomen in de monitoring, rapportage en beleidsdialoog die de Commissie zelf uitvoert. De door de OESO/SIGMA opgestelde periodieke

monitoringverslagen over de hervorming van het openbaar bestuur bevatten nadere gegevens over de openbare raadplegingsprocessen, zoals weergegeven in het uitbreidingspakket van de Commissie.

Aanbeveling 2 – Intensiveer de steun voor het maatschappelijk middenveld dat zich inzet voor hervormingen van de rechtsstaat en onafhankelijkheid van de media

De Commissie en de EDEO aanvaarden de aanbeveling ten dele.

De Commissie erkent de sleutelrol die onafhankelijke maatschappelijke organisaties en media kunnen spelen in een op de rechtsstaat gebaseerde democratische pluralistische samenleving. De Commissie ondersteunt het maatschappelijk middenveld en de media bij de uitoefening van hun kritieke taak op het gebied van de rechtsstaat aan de hand van de voortgang van de programmering, uitvoering en monitoring van de resultaten van de financiële steun ten belope van ongeveer 250 miljoen EUR in het kader van IPA II. Daarnaast ondersteunt de Commissie het maatschappelijk middenveld en de media door middel van systematische contacten en systematisch overleg in het kader van de beleidsvorming en het uitbreidingsproces. Met name de maatschappelijke organisaties zijn op consistente wijze betrokken bij de processen die plaatsvinden in het kader van de stabilisatie- en associatieovereenkomsten en bij de voorbereiding van de jaarlijkse uitbreidingsverslagen. Voorts organiseert de Commissie jaarlijkse evenementen die gewijd zijn aan de betrokkenheid van en dialoog met het maatschappelijk middenveld, zoals de conferentie inzake de rechtsstaat in Bosnië en Herzegovina. Daarnaast verleent de Commissie overheidssteun en moedigt zij ook regelmatig de actieve rol van maatschappelijke organisaties aan, zowel op het hoofdkantoor als lokaal via de EU-delegaties in de partners van de Westelijke Balkan.

Hoewel de EDEO niet deelneemt aan het programmerings-, uitvoerings- of resultaatbewakingsproces wat betreft de in het verslag behandelde financiële IPA-steun, verleent de EDEO a) steun aan de hand van politieke berichtgeving over het belang van het maatschappelijk middenveld en de media bij de aanpak van rechtsstatelijke kwesties; b) steun aan maatschappelijke organisaties en media bij de bestrijding van desinformatie (overeenkomstig het EU-actieplan tegen desinformatie en het actieplan voor Europese democratie), en c) informatie aan maatschappelijke organisaties en media van de Westelijke Balkan over de betrokkenheid van de EU en over het EU-integratieproces. De (gedeeltelijke) aanvaarding van de onderstaande aanbevelingen door de EDEO moet worden begrepen binnen de grenzen van de bovengenoemde taken.

a) De Commissie en de EDEO aanvaarden de aanbeveling ten dele. De Commissie wijst erop dat zij in het kader van het IPA II meer dan 250 miljoen EUR heeft geïnvesteerd in maatschappelijke organisaties en media. Zij zal binnen haar programmeringskader ondersteuning blijven bieden voor maatschappelijke organisaties en de media. Er zal voldoende aandacht worden besteed aan de financiering van maatschappelijke organisaties bij acties op het gebied van de rechtsstaat, maar zonder voorafgaande oormerking.

b) De Commissie en de EDEO aanvaarden de aanbeveling ten dele. De Commissie is van mening dat projectfinanciering het meest geschikt is om maatschappelijke organisaties te financieren, aangezien organisatorische steun intrinsiek riskant is omdat zij afhankelijkheid creëert.

c) De Commissie en de EDEO aanvaarden de aanbeveling.

De Commissie benadrukt dat zij het maatschappelijk middenveld en de onafhankelijke media in aanzienlijke mate ondersteunt bij het versterken van hun onafhankelijke toezichhoudende rol in een op de rechtsstaat gebaseerde democratische samenleving. De financiële steun voor laatstgenoemden wordt verleend op basis van objectieve criteria die in overeenstemming zijn met de prioriteiten van de EU.

d) De Commissie en de EDEO aanvaarden de aanbeveling. De Commissie monitort reeds de bijdrage van maatschappelijke organisaties aan de rechtsstaat via een specifiek SIGMA-instrument.

76. De Commissie verwijst naar haar antwoorden op de paragrafen VI en 40.

Aanbeveling 3 – Versterk het gebruik van conditionaliteit in het IPA III

De Commissie aanvaardt de aanbeveling ten dele.

De Commissie past de conditionaliteit per geval toe op basis van een grondige analyse en terdege rekening houdend met het effect ervan. Een veralgemeend gebruik van conditionaliteit voor alle financiering in het kader van het IPA III zou niet passend zijn gezien de evenredigheid van de bijstelling waarin de IPA III-verordening voorziet. Wanneer het bijstellingsmechanisme wordt toegepast, moet terdege rekening worden gehouden met de doeltreffendheid van de nagestreefde beleidsdoelstelling en met de noodzaak om onbedoelde effecten op andere prioritaire sectoren te voorkomen.

In de IPA III-verordening is bepaald dat de steun gericht moet zijn op en aangepast aan de specifieke situatie van de begunstigden, rekening houdend met eventuele verdere inspanningen die nodig zijn om aan de criteria voor lidmaatschap te voldoen en met de capaciteiten van die begunstigden. De reikwijdte en intensiteit van de steun worden gedifferentieerd naar gelang van de behoeften, de inzet voor hervormingen en de vooruitgang bij de uitvoering van die hervormingen (democratie, grondrechten, rechtsstaat, samenwerking op het gebied van migratie, economisch bestuur enz. (d.w.z. het “meer-voor-meer”-beginsel)).

De IPA III-verordening bepaalt dat in geval van een significante achteruitgang of het aanhoudend uitblijven van vorderingen bij een begunstigde van het instrument, de reikwijdte en intensiteit van de steun dienovereenkomstig worden bijgesteld. Indien de vorderingen worden hervat, zal de steun ook dienovereenkomstig worden bijgesteld.

80. De EU-steun heeft aanleiding gegeven tot cruciale hervormingen en belangrijke veranderingen op institutioneel, wetgevend en operationeel niveau in de Westelijke Balkan, zoals vermeld in de bovenstaande voorbeelden.

Aanbeveling 4 – Versterk projectrapportage en -monitoring

- a) De Commissie aanvaardt de aanbeveling.
- b) De Commissie aanvaardt de aanbeveling.
- c) De Commissie aanvaardt de aanbeveling.